

Naistöoline ja talunaisterahvas

W. Kingisepa nim. haridusemaja lastetuba Leningraadis

Töötund lastemajas

Üueks majanduseaastaks

Meie Liidu tingimistes on majandus-
lise elu otsustawaks määrajaks wiljasaak.
Selle järele, missugune wiljasaak tuleb,
oleneb partei ja walitsuse majandus-
poliitika ja sotsjalistlise ehituse edu.
Sellepärast seisamegi wiljawalmistamise
hoogtöö algusest — juuli esimestest
päewadest peale — uue majandusaasta
läwel.

Andmed, mida edespidi weel täpi-
pealsemateks tehakse, tunnistawad seda,
et kuigi tänowune wiljasaak muldisest
weidi madalam saab, siisgi wiljasaaki
keskmiseks tuleb arwata, kus-
juures alust on seda weelgi paremaks
arwata (ilmade tingimiste tõttu). Wilja-
saaki keskmiseks arwates peame aga
tähendama, et see määrus maksab kogu
SNWL kohta, kõikudes üksikute maa-
kondade ja wiljasortide järele. Kui maa-
kondade järele wõtta, siis annawad Liidu
keskmised rukki- maakonnad kõrgema
wiljasaagi, ja wastupidi, wäljowedawad
maakonnad annawad allapoole keskmist.

Wiljasaagi seisukord ja wälispoliiti-
lised tingimised panewad ühes sellega
eelolewa aasta peale iseäralise pitsati.
Missugused on eelolewa aasta iseloomu-
likud iseäraldused? Milles seisab selle
põhilahkumine eelmistest aastatest
üldse ja käesolewast eraldi? Niisuguseid
iseäraldusi on neli.

Esimine: eelolew aasta toob endaga
rahwamajanduse tõusu kaasa, kuid selle
tõusu kiirus on eelmistest aastatest
märksa wäiksem. Sellel aastal ei tule
niisuguseid hüppeid, nagu waremalt oli,
30—40%. See sünnib sellepärast, et
meie korraldamise-ajajärgust läbi oleme,
kus saaduste kaswamine olemasolewa
sisseseade kasutamise arwel sündis.
Majanduse kaswamise pärandatud rik-
kuste arwel oleme meie juba peaaegu
lõpuni wiinud — nüüd wõib kaswamine
selle järele minna, kuipalju kapitaalsesse
ehitamisesse mahutatakse, kuipalju põllu-
majanduse sissetuleku tõstmiseks mahu-
tatakse. Sellepärast saab eelolew aasta
oma tõusu poolest wõrdlemisi tagasi-
hoidlik; meil ei ole mitte hüpete taoline
pilt, waid rahwamajanduse plaanilik are-
nemine. Praegu on weel raske arene-

mise raamidest rääkida, kuid riiklise
plaanilise komisjoni oletuste järele selgib,
et põllumajandus annab umbkaudu
5—6%-lise tõusu, tööstus 17—18%,
riigi eelarwe 10%.

Eelolewa aasta teiseks iseäralduseks
on riigi enesekaitse omaduste tõstmise
wajadus. Sõjaäwardus, mis tööliste ja
talupoegade rahuliku töö, proletariaadi
esimise riigi peakohal ripub, sunnib
meie walitsust riigi enesekaitse kõwen-
damise, järelikult aga ka selle kulude
suurendamise peale rõhku panema. See
aga toob enesega seda kaasa, et meie
majanduse wiljakamate wäljaminekute
kulusid peab wähendama. Aga siin
pole midagi parata, sest et mitte mingil
tingimisel enesekaitse wadjadust madalalt
ei tohi hinnata.

Kolmas tingimine oleneb ka keeru-
lisemaks muutuwest wälispoliitilisest
seisukorrast. See keerulisemaks muutu-
mine ei jäta puudutamata meie wälis-
kaubandust, meie arwetepidamist kapi-
talistliste riikidega kaupade ostu ja
müügi asjus. See toob endaga kaasa
wajadust wäljawedu igawiisi suurendada,
wäliskaubanduslisi talitusi odawamaks
teha, hoolikalt meie sisseweo peale
waadata jne.

Ja lõpuks seisab neljas asjaolu selles,
et elu on näidanud, et meie põllumajan-
duse mahajäänud seisukorra tõttu on
meil harilikult 2—3-aastase hea wilja-
saagi järele halwa wiljasaagiga aasta.
Ja et juba kolmas aasta on, kus meil
üldiselt keskmised, korralikud wiljasaagid
on olnud, — siis on põhjust arwata
(teada seda ei wõi), et tulewal aastal
kahjulik wiljasaak wõib olla. Selle-
pärast on selle aasta ülesandeks —
kõikide nende tagajärgede hukatuslikkust
kõrwaldata, mis siis wõiwad olla, kui
järgmisel aastal wiljasaak halb tuleb.

Üldiselt peame ka eelolewal aastal
käesolewa aasta poliitikat jatkama: hin-
dadealandamine, saaduste walmistamise
kulude alandamine, kokkuhoidmisepolii-
tika, riigi industrialiseerimine jne. Kuid
eriti hoolsalt peame eelolewal aastal
tagawaradepoliitikat teostama, see on,
peame eelarwe, raha, wilja jne taga-

warasid looma. Tagawaradepoliitika mõjub muidugi meie kasvamise kiiruse peale, sest et ta rahwamajandusesse mahutatawate abinõude vähendamise wälja kutsub, aga see on hädatarwilik ja peab täidetud saama.

Samutigi peame wiljakuseta kulutusi vähendama. Eelarwe kaswamine ei suuda majanduse ja kultuura üksikute harude kõiki täieste õigustatud nõudmisi rahuldada. Eelarwe umbkaudne 200-miljoniline juurekasw ei wasta küllalt meie wäljaminekute kaswamisele, ja sellepärast peab wiljakuseta wäljaminekuid, eriti asutuste peale, sunduslikult vähendama. Järelikult ei ole „kokkuhoidmispoliitika“ mitte kõrwale jäänud, waid see nihkub esimesele plaanile.

Edasi, eelolewa aasta antud iseloomustus käsib meie warandusi ettewaatlikult kulutada, sunnib meid kulutusi ja mahutusi, eestkätt kapitaalset ehitamist peale, järelmõttlikult tegema. Kahjuks

ei wõi ütelda, et meil kõik sellepolest korras oleks. Ehitamisküsimused on wähe tundma õpitud, ehitamine läheb meil kalliks (sõjaeelsest kolm korda kallimaks). Summad ei lähe tihti mitte sinna, kuhu nad peaksid minema jne. Kõik see tõukab plaanilise distsipliina ja plaanilise juhatamise kõwendamise esile — sellela ei saa edukalt edasi liikuda.

Niisugused on üldistes joontes eelolewa aasta ülesanded. Loomulik, et nende täitmine nõuab parteilt, nõukogudelt ja töörahwalt pinewat ja suuremat tööd. Sellepärast on enam kui kunagi waja, et töörahwas riigi majanduslisest ülesehitamisest suuremalt osa wõtaks. Selle osawõtu teostamine annab meile kindla teadmise, et ka eelolew majandusaasta meile sotsialistilise ülesehitamise laienemist ja Nõukogude-Liidu majanduslise wägewuse kindlustamist toob.

M. R-w

Algame uue jõuga uut talwist tööd.

Üles ehitada meie majandust sotsialistilisel alusel, walmistada ise masinaid, tööstuse- ja põllutööriistu, koguda selleks wastawaid summasi, läbi wiia kokkuhoiu-poliitikat, sidet luua linna ja küla wahel, kindlustada meie sõjalist kaitset — suudame ainult siis kui ülemaltähendatud tööst kõige laiemad rahwahulgad osa wõtawad.

Sellepärast on meie kõikide kohus naisseltsilisi aktiivselt meie ülesehitawasse töösse tõmmata.

Kuidas oleks seda kõige parem teha? Missugused oleks selleks tööwiisid ja teed?

Eestkätt tuleks saadikute (delegaatide) koosolekuid kasutada. Nende koosolekute kaudu tutvuneb naistöoline ja talunaaine teoreetiliselt kõigi nõukogudewalitsuse ja meie partei ülesannetega.

Saadikutekoosolekute programm on linnas 14 westluseks jaotatud (oktoobrist aprillini), maal 12 westluseks (nowembrist aprillini).

Peale teoreetilise õppuse saab iga saadik ühe ehk teise nõukogudeasu-

tuse juure praktilisele tööle kinnitatud, selleks et tema ise tegelikult tutvuneks ja näeks, kuidas töötab nõukogudewalitsus ja missuguste raskustega talwõidelda tuleb. Sel teel saab iga saadik meie uue elu praktiliseks ülesehitajaks.

Linnas töötades wabrikute komitee juures, töökaitse-, hariduse-komisjonides ja teistes asutustes aitab naistöoline kom. partei ja meie nõukogudewalitsuse ülesehitawat tööd edendada, sealjuures ise aktiivseks arusaajaks tegelaseks sirgudes.

Kui naistöoline linnas wabrikus ja tehases töötades veel paljudest asjadest aru ei saa, ei mõista omale ümbritsewast elust selget pilti kujutada, siis on maal talunaisterahwas veel arusaamatum, veel pimedam, millepärast eriti maal saadikutekoosolek suure tähtsuse omandab.

Seal wõtawad talunaisterahwad järjekindlalt saadikutekoosoleku programmi läbi ja töötawad praktiliselt wallakomisjonides, külanõukogus, kooperatiiwides, koolides jne.

Saadikutekoosolekute kaudu õpiwad talunaisterahwad hindama uusi kultuursemaid põllumajanduse wiisisi: Karjalas paljudes waldades tarwitawad saadikud uusi loomatoitmise wiisisi, kaswatawad juurewilja agronoomi juhatusel jne.

Sel suwel olid lastehoiukohtade ja lastemänguplatside organiseerimise juures naissaadikud igalpool esimesel kohal. Tegiwad ettewalmistusetööd, õmblesid ja pesid lastele, korraldasid lastetoitmist jne.

Saadikute töö tähtsust silmas pidades tuleb meil eestlastel Eesti asundustes eelseiswale saadikute ümberwalimise hoogtööle suurt rõhku panna. Seliest tööst osa wõtma peawad kõik organisatsioonid ja arusaajad mees- ja naisseksilised linnas ja maal.

Naissaadikute koosseisu maal tuleb sel aastal naispalgatöolistega täiendada.

Iga talunaisterahwas peab tõsiselt saadikute ümberwalimise töödest osa wõtma.

Sel aastal ei tule meil üksi rahulist ülesehitawat nõukogude tööd õppida, waid ka meie N.-Liidu sõjalise kaitse ettewalmistusele kaasa aidata.

Kahjuks ei saa saadikutekoosolek kõiki naisi töösse tõmmata.

Mis peawad siis ülejäänud naistöolised ja kodused perenaised tegema? Kus peawad nemad ennast arendama?

Linnas tuleb seda tööd klubide juure koondada, maal lugemisetua ja punasenuрга ümber.

Tuleb korraldada igasugusi tegelise iseloomuga naisringisi, nagu juureloikamise-, õmbeluse-, majapidamise- ja teisi ringisi. Nende tegeliste ringide kaudu tuleb naisi kasuliku ühiskonnapoliitika tööle tõmmata.

Meie nõukoguderiiigis töötawal naisterahwal on kõik õigused, kuid õige tihti ei tunne ta neid õigusi, ei oska neid oma kasuks ega kaitseks tarwitada. Ka ei tunne suurem osa naisseksilisi neid suuri ülesandeid, mis nõukogudewalitsusel on, aga neid teadmisi peab poliitring naistöolisele ja talunaisterahwale andma.

Beltulewal talwel, käsikäes meie rahwuswahelise seisukorraga, seisab naistöolise ja talunaisterahwa talwise järjekorralise töö ja õppuse kõrwal weel üks uus ja wäga tähtis ülesanne.

Nimelt tuleb tõsiselt küsimust üles tõsta, kuidas omandada ja täiendada teadmisi, et ka naisseksiline aktiivselt meie sõjalist riigikaitset kindlustaks.

Tuleb igalpool OSO-awiohiim'i kaasabil punaseristi kursused korraldada.

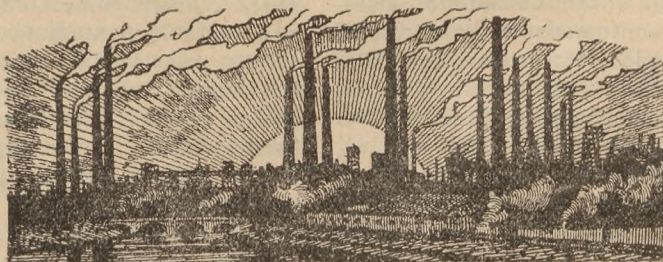
Peale selle peab naistöoline, talunaisterahwas ja kodune perenaine mõtlema, kuidas wõitluse ettewalmistust õppida.

Kui tulewikusõjas võimalik ei ole naise nõrgema kehaehituse pärast nais-sõjawäe salkasi luua, siis ei tohi unustada, et naisseksilised seljataga, korra kaitseks puss käes, ladude ja asutuste kaitsjatena wäga tähtsat osa wõiwad mängida. Sellepärast ei tohi naisseksilised meie laialt organiseeritud laskeringidest eemale jääda.

Naistöoline ja talunaisterahwas, ära unusta eesseiswaid ülesandeid! Walmista saadikute ümberwalimistele, aita organiseerida naisringisi, punaseõe kursusi ja muid ringisi.

Ainult ühisel jõul töötades, kompartei ja nõukogudewalitsuse juhatusel, suudame sotsialismust ehitada ja kõiki töörahwariigi waenlasi tagasi lüüa ja ära wõita.

Sonny Allermann

Maakaitse

Mida on tarwis keemiasõjast teada

Sõjatehnika, s.o. sõjapidamise wiisid ja abinõud on wiimasel ajal tugewaste arenenud. Iseäranis arenes õhusõit ja sõjakeemia. Nüüdse aja lennukil on suur kiirus: ta wõib 400—500 kilomeetrit ühe tunniga lennata. Arusaadaw, et waenlase õhulaewastik sõja korral wõib lennata kaugele wäerinna liini taha — sügawale seljataha, nendesse kohtadesse, kus wabrikus ja tehastes rahulikud elanikud töötawad, kus talunikud põldu hariwad.

Millepoolest on waenlase õhulaewastik kardetaw? Lennukilt wõidakse inimeste asupaikadesse, linnadesse ja küladesse, pommisi wisata. Lõhkew pomm wõib hooned purustada, tulekahjusi tekitada, ligidalolewaid inimesi wigastada. On lennukisi, mis 100- kuni 300-puudase koorma wõib peale wõtta. Selles koormas ei wõi olla mitte üksi lõhkeained, waid ka keemialised kihwtid ehk mürgid.

Nendest keemialistest kihwtidest, mida waenlane saab tarwitada lendudel suurte wabrikute ja tehaste, suurte linnade, wiljarikaste kohtade, wiljapõldude, raudteede peale, — nendest just ongi tarwis lühidalt jutustada.

Elus juhtub sagedaste, et üks ehk teine inimene enese millegagi ära kihwtitab. Kihwtitamine tuleb sellest, et kihwt kehasse tungib. Kihwtid on mitmesugused. Wõib kihwtitada suure hulga arstirohuga, jooawastawate jookidega. Halwaksläinud toit, mille tarwitamisel ka kihwtitamine sünnib, sisaldab eneses mitmesuguseid mürgiseid aineid. Mõnedes tööstustes saawad töölistes mõnikord kihwtitused seatinatolmust, mitmesugustest hapetest jne. Kõik teawad, et ruumis, kus ahi lõpuni ära põlemata sütega kinni on pandud, inimesed wõiwad „wingu jääda“. See tuleb sellest, et inimene sel juhtumisel õhku sisse hingab, milles kihwtist gaasi — süsiniku-hapet on.

Kihwtised ained wõiwad siis angunud, wedelad ehk gaasidekujulised olla. Teadus uurib neid aineid, nende kokkuseadet, nende mõju meie kehaosade peale. Ühedest ainetest wõib saada teisi, wõib nende kokkuseadet muuta, kihwtita ainetest teha kihwtiseid ja kihwtised kahjutuks teha. Seda uurib teadus, mida keemiaks nimetatakse.

Möödaläinud imperialistlikes sõjas hakkasid keemiat kasutama sõja eriteadlased, kes waenlase kihwtitamiseks ja häwitamiseks, surmahirmu ja segaduse tekitamiseks — nõndanimetatud „kihwtitawaid aineid“ tarwitusele wõtsid.

Sakslased tarwitasid esimestena lämmatawaid gaasisi, mida nad pilwe näol isesugustest aparaatidest waenlase peale laskiwad. Nendest gaasidest („kloorist“, „fosgeenist“ jt) kihwtitatud õhku hingasid inimesed sisse, millest hing jäi kinni, piinaw kõha hakkas, ilmus kange hingeldamine, põletis suus, oksendus, minestus, sagedaste kopsude haigeksjäämine ja surm. Kuid warsti õpiti end lämmatawate gaaside eest kaitsma: suu ja nina peale pandi marle- ehk puuwilla-side, mis oli läbi leotatud kahjutakstegewa sulatisega ehk weega. Siis hakati wälja mõtlema ja tarwitama teisi kihwtitawaid aineid. Näituseks niisuguseid, mis kanget haiglast silma-weejooksu tekitasid. Kuid ka nendegi wastu oli peagi kindel kaitse üles leitud: mask prillidega (противораз).

Ilmusid kihwtitatud „aewastuseained“, nõnda nimetatud sellepärast, et nad tekitasid peatamata aewastust, mis sundis gaasiwastast kaitsemasket eest ära wõtma. Wäga tugew oma mõju poolest oli sakslaste üles leitud „sinepi-gaas“ (mille lõhn mõnede arwamise järel sinepi, küüslaugu wõi röika lõhna meele tuletab). See kergeste auraw wedelik („iprit“) tekitas ihu peale sattudes kanget äritust, nahapaistetust ja paiseid. „Iprit“ halwas niihästi

silmi kui ka hingamiseorganisi ja magu.

Kõiki kihwtitawaid aineid tarwitati palju, weel enam mõeldi neid wälja. Kuid igauhe wastu nendest leitud enam-wähem wastaw kaitse: mõeldi wälja gaasiwastased kaitsekatted, mis silmi, nägu selle eest kaitsevad, et sinna kihwtid ei sattuks, ja ka hingamiseteed, sest et kaitsekate puhastas kihwtitatud õhu kihwtistest ainetest. Leiti üles ka kaitseriided — tihedast riidest ülikond läbitootatud igasuguste ainetega, mis läbi ei lase ehk kahjutuks teewad näituseks paiseidtekitawaid aineid.

Terwete elanikkude salkade kaitseks õhu-keemialiste kallaletungimiste eest wäga heaks abinõuks on igasuguste ruumide, „gaasipelgupaikade“ ehitamine, mis kaitstud on nendesse läbi-

tungiwate kihwtitawate ainete eest. Need „gaasipelgupaigad“ ehitatakse maa alla (peaasjalikult külakohtades), keldritesse, hoonete alumistele kordadele (linnas, wabrikutes ja tehastes). Iga ruumi wõib ajutiselt kihwtitatud õhu wasta kindlaks teha: kõik ukсед kõwaste kinni panna, aknate ja uste ette riputada suured linased riided, mis kihwtitawaid aineid läbi ei lase jne.

Elanikka ette walmistada wõitluseks kihwtitawate ainete wasta aitab „OSO-Awiohiim“, kelle ülesannete hulka käib töörahwa tutwustamine sõja-keemialiste leidustega ja tutwustamine abinõudega, millega nende häwitawa mõju eest kaitsta. Sellepärast soowitamegi tungiwalt tööliste- ja talunaistele ja pere-naistele sellesse seltsi astuda ja tema poolt korraldatawates sõja-keemialistes komandodes töötada.

Arst W. Okunew

Jlukurjandus

Kuues naine

Hämarus hiilis orust üles mäekülgedele, eksis majade ja onnide wahel ringi, ning põimis warsti terwe aula suweõõ pehmesse pimedusesse. Waikis elu ja liikumine ja warsti magas orupõhjas lõmitaw aula, et hommiku ühes päikesetõusuga ärgata.

Agara astus tasa ja pelglikult kambri st õue, hiilis läbi jalgwärawa majasisesse aeda ja kadus siis suweõõsse. Otse aia all ruttas wallatu mägestikujõgi, kuna teiselpool jõge algab põõsastik, mis mägede jalgu tiheda waiwana katab.

Siin mägestikukülas saatis ilus Agara, Hassuk-bei kuues naine oma päiwi rõõmuta surma poole. Ta on oma mehele olnud sõnakuulelik naine, kuigi see teda pool naiseks, pool orjaks pidas, nagu oma teisigi naisi. Täna esimest korda läheb ta õhtul pimedas majast wälja, pealegi salaja, mehe äraolekut kasutades.

Südames on imelik rahutus ja pakitus. Tundub nagu rusuks midagi rasket

rinna peal, mis hingamist takistab. Mitu korda jääb ta kaheldes seisma, kuid astub siiski edasi, et mõne sammu järele uuesti peatada.

— Allah, ole mulle armuline, anna andeks mis ma praegu teen, sosistab naine, hääletult huuli liigutades. Meelekohtades tuksub midagi walusalt ja kõrwus on kui kauge mere muusika. Tundus nagu kutsuks keegi edasi. Kutsub tungiwalt ja paluwalt, nii et rutata, joosta tahaks. Kuid mingi nägemata hoiab tagasi, köidab jalgu ja ähwardab rinda tükkideks rebida.

Naine hingeldab nagu kiirest jooksust ja põlwed on surisew wäsimus, mis sealt edasi terwesse kehasse walgub.

Põõsastest hüppas teele mustaw mehokogu ja ruttas kiireste tulejale wastu.

Naine seisatas ja astus tahtmatalt paar sammu tagasi, kui oleks tal kawatus mehe eest põgeneda.

— Miks sa mind kardad, Agara, hüüdis mees naise kätt wõttes.

Suured süsised silmad läikisid tume-
dalt, püüdes läbistada neid lahutawat
pimedust.

— Ma ei karda sind, kuid mul on
siiski hirm, hirm millegi eest, sosistas
Agara ja pigistas mehe palawat ja tu-
gewat kätt.

— Lähme teelt kõrwale pöösaste
warju, seal oleme julgemad, ütles mees,
ja ilma et oleks wastust oodanudki, haa-
ras ta naise ja kandis selle pöösastesse,
kus hobune tasa ja rahulikult rohtu
näris.

— Pane mind maha, palus naine, —
ma ei luba!

Mees pani koorma maha ja naeris
hääletult, paljastades oma läikiwaid
hambaid.

— Ära karda, Agara, ei sünni mi-
dagi, mida sa ei soowi, nii tõesti kui
mu nimi Damur on.

Naine wärises tasa, kas äritusest wõi
öösistest jahedusest, kes teab wõib olla
ka mõlemist korraga.

Mees wõttis burka¹ ja mässis naise
sellesse kui wai basse ja pani ta siis
enese kõrwele, niiskele rohule istuma.

Istusid waikides õlg-õla wastu. Wai-
kis ta õõ ja sädelesid ainult tähed pigi-
müstata taewast, hõredalt, wilkuwalt.

Kaugelt kostis aineti saakalite wõik-
jas hulgemine ja teisel pool pöösast
hobuse krõmpsuw rohunärimine.

— Mäletad, mis ma sinult küsisin...
kas oled otsustanud? sosistas mees
pead naise poole kumardades. Naine
waikis.

Mis pidigi ta wastama. Hassuk-bei
kuues naine ja ta lapse ema. Kas ta
mäletab... seda poleks tarwis küsida.
Kuid kas wõib ta wastata nii nagu
süda tunneb? Kas tohib ta teha, kuis
tundmused käsiwad, wõi peab ta ennast
kiwinenud seaduste ja kommete alla
painutama? Ta tundis et ta neid juba
rikkunud ongi, tulles öösel siia wõõra
mehe juure, kes praegu istub õlg-õla
wasta temaga, Hassuk-bei naisega.
Seda ei annaks Hassuk-bei, aula rik-
kam ja uhkem mees talle iialgi andeks.
Hassuk-bei oli wali ja uhke, pidas
raudse wisadusega wanadest harjunud
kommetest kinni ja põlgas iga uut,

mis seniseid harjumusi kõrwaldada
püüdis. Ta tundis end naise käskijana
ja isandana, kelle üle tal piiramata
wõimus on.

Ilusa Agara ostis ta tema isalt, maksis
rikkalikku hinda ja oli ta peale teiste
ees uhke ja suureline.

Agara oli läinud talle nutetud silma-
dega ja ta soowidele waikselt ja elutult
alla heitnud. See tuimus tõi pahandusi
juba esimestest päewadest peale ja
Hassuk oli kord wihaselt tema juurest
ära rutanud teise juure, mis suurem
teotus naisele on. Siis oli ta nutnud
ja palunud Allahi, et suudaks oma
meest ja käskijat armastada. Kas ei
tulnud palwe küllalt südamest wõi ei
tahtnud ehk ei suutnud Allah teda
aidata, kuid oma mehe wasta jäi ta
tuimaks. Selle eest löid aga tund-
mused, mida ta suretada püüdis, uue
jõuga lõkkele, kui Damur, ta plika-
põlwe unistus, siia aulase tuli. Damur
oli tulnud et teda näha, ja oma soowi
warjamiseks oli ta wõtnud enda peale
mitmed kohustused, mis talle wõimal-
dasid mitu päewa Agara lähedal olla.

Siis oli ta temalt küsinud seda,
mille peale ta täna tuli wastust saama.
Ja tema, Hassuk-bei naine, oli lubanud
end suudelda, oli lubanud kokkusaami-
segi, siis kui mees mõneks päewaks
kodunt ära jäi.

Mida wastata talle ta kutse peale,
tulla temaga, olla ta naine ja laste
ema. Mida wõib wastata naine mehele,
keda ta armastab, kelle lähedust ta
igatseb, olles ise tuhandete sideme-
tega oma isanda ja mehe külge seotud.

— Miks ei wasta sa mulle, Agara,
päris mees. Kas oled sa siis õnnelikum
Hassuki kuuenda naisena kui minu
juures, kus sinuga uue armastuse peale
keegi ei wõistle.

— Ära räägi õnnest, kui seda pole!
Kuid ma ei wõi, ei tohi ju... ja Has-
suk tasub kätte — meile mõlemile.
Ta nõuab mind tagasi ja saab seda,
sest ta on rikkam ja wägewam kui sina,
Damur.

— Ei keegi wõi naist sundida elama
koos mehega, keda ta ei salli. Nõu-
kogude seaduse ees pole naine ori ega
mees isand, kui naine ise ennast orjaks
ei anna.

¹ Pealisriie, mida Kaukaasias kantakse.

Kaua kõneles Damur, endine karjane, nüüdne põllumees teine pool mägesid uuest, wast asutatud aulast. Kõneles kaua ja palawalt uuest elust, mis nende aulasse tungib. Kõneles koolist, kus poistega seltsis ka plikad õpiwad. Kõneles uuest perekonnast, kus mees ja naine sõpradena ja seltsilistena uut elu ehitawad. Kõneles oma, asumisest uude külasse, raskustest, mis wõita tulnud ja weelgi tuleb. Kuidas wanad noortega wõitlewad, püüdes esiwanemate iganenud kombeid kaitsta, ja kuidas uus elu samm-sammult endale teed leiab ka kõige wiimasesse urkasse.

Naine kuulas pärani silmil, nagu räägitaks talle ilusat muinasjuttu tundmata õnnemaast.

— On see kõik olemas, mis sa räägid, Damur? päris naine ärewalt, silmadega pimedust puurides, otsekuu tahaks sealt mehe sõnadele tõendust leida.

— Kas seal kõik siis nii õnnelikud on?

— Ei, weel kaugeltki mitte, kuid nad ehitawad omale õnne ja on juba mõndagi wõitnud.

— Ma ei mõista seda weel kõike, mis sa rääkisid. Hassuk waidles kord noore kooliõpetajaga, kuid ma peitsin siis kõrwad rätikusse, et mitte juttu kuulata, mis mu isanda soowidega kokku ei käi. Nüüd räägid sina mulle

sedu, millest mul aimugi polnud. Anna mulle aega, las ma mõtlen ja otsustan, siis annan sulle ka wastuse.

— Olgu nii nagu soowid. Mõtlen ja otsustan, aga kui jälle noore kuu esimene kesknädal tuleb, tulen su wastust kuulama.

Naine tõusis waikides püsti ja wabastas end burkast, mille mees omale õlgadele tõstis.

— Mine siis ja tea et sind ootan, ütles mees tasa, pool tõrkuwat naist oma ligi tõmmates ja palawale suule suudeldes.

Naine kadus kiireste põosaste wahele pimedusesülle. Kuna mees mõttes waatles esmalt naist ja pärast pimedusest seda kohta, kuhu painduw kogu kadus. Kas ta tuleb? Suudab ta purustada aastatuhandete jooksul sõlmitud sidemeid? Suudab ta siis harjuda uues kodus uue eluga?

Hobune paitas peaga mehe käewart ja näksas lõpuks tasakeste hammas- tega, märku andes, et aeg on koju minna. Damur silitas naeratades hobuse pehmet suud.

— Lähme siis, lausus ta pool kuul- dawalt, hobust teerajale wiies.

Warsti kostis hobusekapjade tume, öösse sumbuw plagin ja wastu tähtis taewast mustas ratsaniku kaugenew kogu.

(Järgneb)

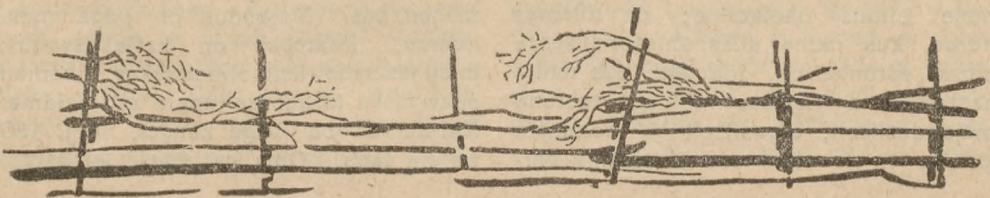
KALDAKÜLA

*Kaldakülalt veeres läbi
Oja, — kiirelt, vulinal...
Õli temal nagu häbi;
Ruttas, ruttas madalal.*

*Miks tal on siis nõnda häbi?
Selleks palju põhjusi.
Varsti kümnes aasta läbi,
Klubi seal veel polegi.*

*Selle asemel veel seisab
Vana kirik küla sees.
Eided, taadid, noored, vanad
Käiwad seal ja silmad vees!*

HELLE KOCHBERG

Üleilmsel mäerinnal

XIII rahwuswaheline noortepäew ja noored naistöölised

Täna wu pühitsesid noored juba kolmeteistkümnendat korda wõitlusepüha, jõudude ülewaatuse püha, mis alguse sai sotsialistilise noorsoo rahwuswahelise kongressi põhjal Bernis 1915. aastal. Sel aastal, mil imperialistide poolt korraldatud tapatalgud — ilma sõda — kõige kibedamas mõllus oli. Juba see näitab, et rewolutsiooni meeolu polnud töölisteklassist, eriti noorsoo osast kadunud, sellepeale waatamata, et sel ajal rewolutsioonilise töö tingimised wäga rasked olid. Käsikäes endi meesseltsilistega sammusid ka noored rewolutsioonilised naisseltsilised, et ühes rõhutatud klassi wabastuse eest wõidelda, aga palju on weel neid naisseltsilisi, kes sellest jõudude ülewaatuse päewast mitte osa ei wõta. Meie kuuleme ja näeme nii paljusgi kohtades, et noored naisseltsilised pole weel kommunistilise noorsooühisuse lipu alla astunud ja sellest rewolutsioonilise noorsoo wõitluse ja jõudude koonduspäewast eemal seisawad. Seisawad eemal sellest korraldatud jõust, mis töölisteklassi wabastusewõitluses suurt osa mängib. Edas-

pidi ei tohi see enam nii olla, sest töötawa naisseltsilise kohus on samuti kõige jõuga kaasa aidata, et kurnamise-kord rutem langeks. Seda jõuame siis teha, kui igaüks südilt sotsialistlist ülesehituse tööd S. N. W. Liidus ja noori wõitlewaid klassiwendi kodanlistes maades toetame ja kõige jõuga nende tööle kaasa aitame. Iseäranis praegusel silmapilgul on meie suur ülesanne sotsialistilise isamaa kaitse kõwendus. Sellesgi töös wõib noor, töötaw naisseltsiline wäga palju ära teha. Ühises ja kindlas liidus — kommunistilise noorsooühisuse lipu all tööle kõik töötawad naisseltsilised! Ühenduses on jõud, mis wõidab kõik raskused orjastatud kihtide wabadusewõitluse teelt. Teelt, mis küllalt waewarikas ja okkiline on ja kõikide töörahwapere liigete, noorte ja wanade, mees- ja naisseltsiliste ühist jõupingutust nõuab. Nooresoo püha näitas kogu ilma saagiahnitewatele imperialistidele, et noored, Leenini põhimõttest juhitud, jõudu ilmutawad, millega tõsiselt S. N. W. Liidu kallale tungimist sepsitewatel werekoertel rehkendada tuleb.

O. P.

Tõukogude-Liidust

Karatshai naine

Ennerewolutsiooniaegset talu- ja töölisnaist nüüdsega wõrreldes näeme määratumat edu majanduslisest, poliitilisest, kultuuralisest ja organisatsioonilisest küljest. See tõus ei ole aga igalpool meie Liidus ühetaoline; on olemas nurke, kus naine alles ühiskondlisesse elusse astumas on. Idamaal, kus naine aastasadasid orjuses wiibis, seotuna majandusliselt, õigusliselt ja kommete kaudu, on ta nüüd uue ühiskonna ehi-

tuse teele astunud. Seda murrakut wõime kogu N.-L. ida rahwaste juures tähele panna. Näituseks toome Karatshai. Karatshai on wäikene autonoomne oblast 60 000 elanikuga Kaukaasia mägestikus. Majandus on wäga maha jäänud. Peatõöks on karjakaswatus, mida isaisadewiisil toimetatakse. Loomad peawad ka talwel ise omale toitu leidma. Karjamaad on wäga kaugel, isegi 150 wersta taga. Oma karjamaid ei jatku,

tuleb naabrite käest rentida, kuigi nõukoguwõim hulka maid andis. Terwes oblastis ei ole ühtegi raudteed, sellepärast ei saa loodusrikkuseid kasutada ega piimasaaduseid turule toimetada. Majanduse mahajääk on tingitud karmist loodusest ja tsariwalitsuse poliitikast. See waatas piirimaade kui asumaade peale, kus ainult warandust waja wälja pumbata. Ja ainult nõukogudewõimu majandusepoliitika kaudu on võimalik Karatshai majandust õitswale järjele seada. Juba ehitatakse suuremat linna, kawatsusel on raudteed, suuremates aulides (külades) tegutsewad tarwituse-, põllumajanduse- ja krediitkooperatiivid.

Majandusele wastaw on üldine kultuura tasapind. Tsaariwalitsus jättis ka sel alal oma päranduse: kirjaoskamatus ja ebaus. Nõukogudewõim asutas koolid, lõi kirjawiisi, saadab noortsugu õppima. Praegu on suur puudus haritud jõududest, kuid mõne aasta pärast on Karatshail juba oma aulidest pärit haritud jõud.

Kuna karatshailased esialgul umbusklikult nõukogudewõimu peale waatasid, pooldawad nad nüüd nõukogudewõimu, nähes et ainult see wõib maad paremale järjele tõsta.

Kogu see wanaaja pärandus ja uue elu ehitus, peegeldab Karatshai naise olukorras. Kui mees rõhutud ja pimeduses oli, siis oli naine seda kümnekordselt. Juba oma sündimisega kurwastas tütarlaps oma wanemaid. Sündis poeglaps, siis pidutseti, sündis tütarlaps, siis wõeti seda kui õnnetust wastu. Tütarlapsest ei nähtud majanduses mingit abi ja kuigi ta eest mehele pannes ostuhinda (kalõm) saadi, tuli selle eest kaasawara anda. Sai tütar suuremaks, müüs isa wõi wend ta kellelegi naiseks. Neiu eest makseti 300—500 rbl wäärtuses karja. Loomulikult ei wõinud sarnase äri juures mingit armastust olla, sest neiu arwamist ei küsitud. Olid sagadased neuwargused, iseäranis kehwemate juures, kes kalõmi maksta ei jõudnud. Kui noorik majasse toodi, tohtis ta ainult sosinal rääkida, ei tohtind teiste nähes süia, teiste juuresolekul istuda. Kõik naised, ka kõige wanemad, pidid meeste juuresolekul püsti seisma ega wõinud nendega seltsis

süia. Naine pidi mehe sõna kuulama ega tohtinud tal üheski asjas oma arwamist olla. Ainuke wabadus, mis Karatshai naisel oli, oli see, et ta wõis katmata näoga käia. Mägede naine töötas alatasa kodu ja wäljas. Allah talle aga kolmat kätt pole loonud, millega katet wõiks hoida, ja sellepärast on mägede muhamedinaised kõik katmata nägudega. Naise orjaseisukord kõigi karjakaswatajate juures on tingitud naise teise järgu seisukohast majanduses... Kuigi naisel wäga palju tööd, ei kaitse ta karja ega muretse karjamaid, waid seda teeb mees. Orjust õigustawad ja arendawad muhamediusu papid (mullad), kelle mõju all suurem osa Karatshai naisi weel praegugi on.

Mis on nõukogudewõim Karatshai naise wabastamiseks teinud?

Kõigepealt on antud seadusandlisel teel naisele inimeseõigused, kaotatud naiseostmine ja mitmenaisepidamine.

Suurt tööd on aga waja, et eilasest orjast uue ühiskonna ehitajat kaswatada. Tööle Karatshai naiste hulgas on alus pandud. On olemas naistedelegaadid, nais - nõukoguliikmed. Parteilasi naisi ei ole, on 10 kandidaati, noorkommunistidest on 50 tütarlast. Luge-misetubade juures töötawad naisringid, on olemas naisnurgad. Suuremates aulides on lasteplatsid. Takistust töös teeb naiste kirjaoskamatus. Praegu töötab 48 kirjaõpetusepunkti. Oblastis on üks nõukogude parteikool, kus wäikene osa õpilastest naised on. Kolm naisterahwast õpib Moskwas idarahwaste kom. ülikoolis. Praegu on suur puudus nais-tegelastest. Terwe oblasti peale on kolm aktiivset naistöõliist. Kuid juba tuleb aulis niisugust asja ette, mis enne kuulmata oli: auli üldkoosolekul astub üles naine ja arutab küsimust paremine kui mehed. Suuremates aulides on naisi kooperatiwi juhatuses. Wäga suur töö seisab ees, et naiste olukorda paremaks teha. Terwishoiu mõttes on Karatshai kohutawates tingimistes. Igalpool walitseb mustus. Naised ja lapsed on räpase-riides, pesu ei ole wõi teda ei wahe-tata. Laste keskel möllawad nahahai-gused. Puhtuse eest wõidelda on raske sellepärast, et Karatshai wanade kom-

mete järele naine puhtust pidada ei tohi. Külades wõistleb mulla, kes palwete ja posimisega haiguseid arstib, welskeriga. Wiimasel ajal on ülekaal welskeri pool.

Kuigi raskuseid on, kuid palju aitab kaasa naiste eneste püsiwus ja wisadus wõitluses wanade jäänustega. Mida kõrgemale Karatshai majandus areneb, seda kergem on seasel naisel wabaneda nii juriidiliselt kui ka tegelikus elus.

Karatshaist läbi minnes nägin seal-seid naisi. Ühed sõnatud orjad, teised aga aktiivsed tegelased. Kohtasin ühte naist — nõukoguliiget. Lahkete kui kallist wõerast wõttis ta mind oma toas wastu. Kõnelda me ei saanud, sest ta ei osanud Wene keelt. Ainuke sõna, mida ta mulle mitu korda kordas, oli „õde“. Sellega tahtis ta ütelda, et kõik me töötawad naised oleme õed, kõigil meil on üks eesmärk — ehitada sotsialismust.

Selma Jänes

Termisehoid

Kas sa oma korterit õieti koristad?

Suur tähtsus inimese terwise kohta on elukorteri puhtusel. On terve rida haigusi, nagu tiisikus, jookswa, rahiit (Inglise haigus) ja palju teisi, mida korterihagusteks nimetatakse, sest et peaaesjalikult pimedates, niisketes, mustades korterites elawad inimesed neid haigusi põewad.

Kes iganes terve tahab olla, peab oma elukorteri puhta hoidma ja teda õieti koristama.

Kõigepealt peab õhk korteris puhas ja wärske olema. Igaüks teab, kui raske on pahas, umbses, sumbunud õhus hingata, kui ruttu niisuguses õhus wäsimust hakkab tunduma.

Millest läheb õhk pahaks? Inimese keha tarwitab oma töötamiseks õhus olewat hapnikku, mida ta õhuga sisse hingab; wälja hingab ta äratarwitatud õhuga — söehapet. See söehape, peale selle weel gaasid, mis kõhust tulewad, ja higist laialilagunewad gaasid ongi, mis umbses, tuulutamata korteris inimest mürgitawad.

Sellest näeme, kui tarwilik on korterit tuulutada. Hommiku, kui kõik korterielanikud on magamast üles tõusnud, tuleb kõik aknad — talwel õhuaknad — lahti teha ja korterit wähe-malt pool tundi tuulutada. Samuti tuleb teda ka päewal tuulutada ja tingimata ka õhtu enne kui magama minnakse. Ärge kartke talwel õhuakent pikemaks ajaks lahti teha — mitte külm õhk ei

ole kahjulik, waid kahjulik on kinnine, pahaksiäinud õhk.

Kahjulik on inimesele ka niiske õhk. Niiskes õhus kaotab inimese keha ruhtmine soojust, sellepärast wõib ennast niiskes õhus kergemine külmetada. Näiteks on jookswahaigus nende inimeste haigus, kes niiskes korteris elawad. Niiskes õhus siginewad rohkem ja elawad kauem mitmesugused pise-elukad, kes inimestele kardetawaid hakkawid haigusi toowad.

Sellepärast hoolitsege ja walwake selle järele et teil korteris niiskust ei oleks, kõigepealt — ärge peske ega kuiwatage korteris pesu. Niisamati ei tohi aknaid kardinatega ega muude asjadega kinni matta, mis päikest ei lase wabalt tuppa paista. Päike on nimelt meie parem sõber terwisehoiu alal: päikesekiired tapawad haiguseid ja puhastawad seega meie korteri haigusepisielukatest.

Kartke mustust! Wäljast tulles jätke pealisriided eeskotta ja pühkige jalad kaltsuga hästi puhtaks. Ärge tehke korteris mustust; ärge sülitage põrandale, waid süljekaussi.

Söögijäänused wisake selle jaoks peetawasse solgiämbrisse, mis kohe peale nõude koristamist tuleb wälja wiia, et ta korteris haisema ei hakkaks. Arusaadaw on et loomad korteri mustaks teewad, sellepärast ärge pidage loome korteris, niisama ärge pidage korteris

ka ülearu mööblit, sest iga ülearune mööblitükk takistab korteri koristamist ja puhastamist ja kogub üleliiga tolmu.

Loomulikult oleneb korteri puhtus ka sellest, kas korterit korralikult koristatakse. Hommiku, kui aknad lahti tehtud, hakatagu korterit koristama. Kõigepealt tuleb woodi ära teha. Woodi riided, padjad, aluskotid tulewad võimalikult tihti wälja tuulduma wiia. Kui woodi on tehtud, siis pühkige põrand niiske luuaga puhtaks. Pühkima peab korralikult ja hoolikalt; luud peab igale poole ulatama — woodi alla, kapi alla, lühidalt igasse nurka, kuhu aga tolmu võib koguneda. Ka mööblite pealt:

toolidelt, pinkidelt, kastidelt jne tuleb iga päew niiske kaltsuga tolm ära pühkida. Wähemalt kord nädalasi pühkige ämblikuwohrgud laest, nurkadest ja tolm seintelt maha ja peske põrandaid.

Hästi koristatud korteris on alati wärske ja puhas õhk, ei ole mustust ega tolmu. Ka ei ole hästi puhastatud korteris lutikaid, kärbseid, kirpusi ega teisi putukaid, kes harilikult mustuses elawad ja haigusi laiali laotawad. Wõitlus haiguste wastu, wõitlus terwise eest on — wõitlus mustuse wastu.

Kõige kindlam abinõu haiguste wastu on see, kui korter puhas hoitakse ja teda korralikult koristatakse.

Arst E. L. Kewesshi järele

Naha terwisehoid

Nahk ei ole mitte üksi meie kattew kiht ehk koor, waid tal on ka teised meie elule tarwilikud ülesanded täita. Meie ei hinga mitte üksi kopsudega, waid ka naha kaudu. Mitte üksi kopsud ei wõta õhust ega saada weresse meie kehale nii wäga tarwilikku hapnikku, mitte üksi kopsud ei puhasta meie kehast kahjulikku sõehapet wälja, waid seda wahetamist toimetab ka nahk. Ja nii kui neerud mitmesuguseid kihwtiseid ollusid, mis meie kehas tekkiwad, wedelikuga wälja puhastawad, nii saadab ka nahk lugemata augukeste kaudu, mis nahas olemas on ja mida higiaugukesteks kutsutakse, neid kihwtiseid ollusid wedeliku (higi) näol kehast wälja.

Naha wärwil ja pehmusel — iseäranis näo ja käte peal — on suur tähtsus ilu mõttes. Wärske, ilus nahawärw kütkestab alati meie pilku.

See kõik nõuab meilt, igaühelt, et oma nahka peame karastama, ta eest hoolitsema, et ta oma ülesandeid wõiks korralikult täita ja kena ning meeldiw wälja näeks. Seda kõike on kerge täita kui mõistlikult wett, õhku ja päikest tarwitatakse.

Kõigepealt peab meie keha puhas olema. Musta, pesemata naha higiaugukesed on kinni ummistanud, nahk ei saa korralikult hingata ega kihwtiseid ollusid kehast wälja saata. Mustuse tagajärjel tekkiwad peale selle wistrikud ja mitmesugused muud nahahaigused.

Et keha puhas hoida, peab vähemalt kord kuusi saunas käima (muidugi on soowitaw weelgi tihemine, nädalaski kord, keha üleni pesta). Pealeselle tuleb iga päew, kui töö on lõpetatud, nägu, kael ja käed seebiga ja sooja weega puhtaks pesta. Tuleb tähendada, et seep nahka mitte üksi puhtaks ei tee, waid teda ka haiguseidudest, mis nahale wõiwad sattuda, iseäranis käte külge jääda, millega ju wäga mitmesuguseid asju puudutatakse, puhastab. Niisamati ei ole wee tarwitamine mitte üksi puhtuse mõttes kasulik, waid wesi wärskendab, karastab nahka, annab talle wärske ilme. Sellepärast tuleb iga hommiku ülemist kehaosa külma weega pesta ehk võimalikult terwet keha tubase weega üle walada ja õõruda.

Keha ülewalamist ja õõrumist tuleb suwel alata, et sellega sügiseks ja talweks ära harjuda. Suwel tuleb muidugi ka ujuda (jões, järwes, meres). Külma wee kosutaw mõju seisab selles et ta were ringwoolu elustab ja seega naha toitmist parandab.

Nüüd weel mõni sõna õhu mõjust nahale. Igaüks teab, et mõni päew umbses tuulutamata ruumis olemine nahawärwi kollakas-kahwatuks teeb. Nagu wesi, nii karastab ka õhk meie keha, äratub naha toitmist ja annab talle wärske ilme. Olge sellepärast võimalikult rohkem wärskes õhus! Suwel wõtke õhuwannisi; olge iga päew, kui

mitte niiske ega tuulene ei ole, tund aega wõi kauem alasti, aga mitte niikaua kui külmawärinaid hakkate tundma. Ärge matke endid päikese eest kinnil! Suwel ei pea paksust tumedast riidest ülikonda kandma, mis päiksekiiri läbi ei lase, waid kergeid walgeid riideid.

Kõiksugused apteegiwõõbad ja määred (nõndanimetatud kosmeetika-abinõud ehk iluduseõlid, puudrid jne) on nahale aina kahjulikud. Paljud, iseäranis naisterahwad, tarwitawad neid abinõusi ja loodawad seega nahale ilusat wärsket ilmet anda. Kõige sagedamine tarwi-

tatakse puudrit, mis mõõduka ja ettewaatliku tarwitamise juures nahale kahju ei tee, sagedasel tarwitamisel aga nahka äritab ja tingimata kahjulik on.

Täieste kahjulikud on wärwid (punased ja walged), mis tihtigi kihwtiseid ollusid sisaldawad. Pealeselle jääwad need wärwid kõwaste naha külge, kleebiwad nahaaugukesed kinni ja takistawad seega naha korralikku töötamist.

Wärwide tarwitamise tagajärjeks on enneaegne naha krobeduse ja kortside tekkimine.

Arst E. L. Kewesshi järele

Lastele

Marju

Õhtul sai Juku külätänawal Ainoga kofku.

— Lähme homme maasikale! Ma tean, kus hästi juured kaswawad.

— Lähme pealegi, — oli Aino nõus.

Aga kahesegi ei ole hea minna. Kutsume teised ka ühes. Sa ütle Liisile ja Kustile. Mina kutjun Karla ja Helmi.

Nii jäigi sel õhtul.

Hommikul kogusidki Juku õue kofku: Aino, Liisi, Kusti, Karla, Helmi ja wäike 5-aastane Miku, kõigil kruusid käes.

Juku ei tahtnud esiti Mikud ühes wõtta, kuid Miku ajas jonnini — ei läinud ära, waid astus julgesti ühes.

Tee metsa läks lõbusasti. Liisi ja Helmi laulsid peenikese häälega, kuna poisid üksteist taga ajasid.

Kui metsa jõudsid, tundsid kõik rõõmu jaheda metsaõhu ja rohu lõhnade üle.

— Mүүд minge kõik laiali, kaman-das Juku. Muidu ei saa meie palju marju.

— Hakkame wõidu noppima, kes kõige enne kruusi täis korjab, — hüüdis Aino ja hakkas kohe noppima.

Jgauts läks isepoole.

Teistest kõige kaugemale läks Kusti. Ei pannud tähelegi, kuidas teised kadusid. Korjas juba kruusi täis ja tahtis teistele näidata — seal nägi äkki, et kedagi ei olegi. Kuulatas wähe, kas ehk teiji kuulda ei ole, kuid waiatus walitjes metjas. Kuuldus ainult mändade kohisemist ja rähna tagumist wastu puud. Kustil hakkas hirm.

— Aga kui äkki hunt, — wilk-jatas peas. — Ehk weel karugi, tuleb ja sööb ära.

Kusti tundis hirmuga, kuidas seljas nagu sipelgad ronima hakkasid.

— Au-uu-u, kiffendas Kusti.

— Auu-uu! hüüti kufagilt wastu.

Kusti hakkas hääle peale jooksuma. Jõudiski warsti wäikese Miku juure. Hirm kadus korraga ära.

Waatas Miku kruusi: seal kõigest pool kruusi maasikaid.

— Waata, mul juba kruus täis!
— uhkustas Kusti ja läks pööstest läbi teistele näitama. Äkki susises miski pööjas. Ohmunult hüppas Kusti eemale.

— Uus! uus! madu! — kisendas Kusti.

Wäike Miku pistis kisa kuuldes jooksema, komistas kammu otja ja kukkus pikali. Kõik marjad kruusist wälja. Hakkas suure häälega karjuma. Kisa peale jooksid teised lapsed kottu. Juku läks suure k. piga pööja juure usfile walu andma, kuid wiskas kapi koha maha.

— See ei ole nõelufs. See on nastik. Tema ei nõela. Dot, piitame

ta finni ja wiime elusalt õpetajale elawa loodusenurga jaoks.

Osawasti haaras Juku nastiku kaelapidi finni ja pani ta mütsi. Nastik oli suur, must, kollased täpid pea juures. Ta wingerdas mütsis ja susises, kuid lapsed teda enam ei kartnud.

Kõõmsalt tulid lapsed koju, kõigil kruusid täis punaseid maasikaid. Minult Miku astus norus peaga teistele järele, tühja kruusi käes hoides. Lastel hakkas Mikust kahju. Nad andsid igaüks oma kruusist Mikule maasikaid. Saigi Mikul kruus täis.

Hugo Angerwaks

Lapse soow

Isa, kallis isake,
tead, mis tahan ma:
wii mind lasteplatfile!
Ema lubab ka.

Oh, kui kena platfi peal:
lapsed mängiwad;
palju mänguasju seal,
oi, mis ilusad!

Platfil õpin ehitust.
Ja kui suureks saan,
meistermees saab minuist just —
küll siis ehitan!

Traktori teen külale,
sull', mis tahad ja . . .
Wii mind lasteplatfile!
Ema lubab ka.

Wolli

Maja- ja aiapidamine

Soetage aedu

Kõige termem maiusetoit lastele on õunad ja marjad. Ja kõige odavam! Ei nõua isedaalist waewa, et marjapõõsast istutada. Ja ka isedaaliski teadmisi ei ole selleks tarwis. Aga sahe aasta pärast annab see põõsas naela 5 (2 kilo) eht rohkemgi marju.

Meil põhjapool on tarwis marjapõõsast kewadel istutada. On aga see paha lugu, et need põõsad kewadel väga wara kaswama lähewad. Senikaua, kui neid koju wead, ajawad põõsad ka juba lehed lahti. Siis on nendega ka tubliste hoolt: tuleb mõnigi hea ford neid kasta.

Kõige parem on sügijel marjapõõsaid muretseada. Kuni kewadeni on tarwis neid

wähe mulla sisse kaewata. Kõrge toha peal tuleb kaewata wäike kraam, pool aršinat (36 sentimeetrit) sügaw. Sellesse kraami tuleb wähe wiltu põõsad panna, nii et neid wõimalik oleks poole kõrguseni mullaga kinni katta.

Et hiired talwel põõsaid ei puuduks, wõib tõkatiga mulla üle pritsida, kuid nii, et põõsaste peale ei satuks. Peale selle tuleb kuuseokkaid raiuda ja põõsad nende okastega üle puistata; hiired ei lähe siis põõsaste kallale.

Samuti on tarwis õunapuudega teha. Sarnases olekus õunapuud ja põõsad kannatawad hästi talwe üle, ja kewadel wõib neid istutada.

Sügisel on kahjulikum noori puud ka veel teistel põhjustel osta. Sügisel on puukoolides rohkem puud. Sügisel nad müüvad parema kauba ära, kowadel müüvad juba ülejäägid. Sügisel saab siis paremaid fortifi ja paremaid puud.

Ka augud õunapuude ja pöösaste tarwis peab sügisel walmistama. Pöösaste jaoks on küllalt kaewata augud 8 wersoki (36 sentimeetri) sügawusel, laius (läbimõõt) 1 aršfina (71 sentimeetri) ümber. Õunapuude jaoks augud 12 wersokit (53 sm), laius kuni 2 aršfinat (1 meeter 42 sentimeetrit).

Muld, mis august wõetakse, on tarwis nii koguda, et pealmine ja alumine eraldi oleks.

Pealmine maatih, kuni 6 wersoki (27 sm) sügawuseni tuleb eraldi hunikusse panna ja kõige beenema sõnikuga üle katta. Alumine muld ka eraldi hunikusse panna ja sõnikuga üle katta, aga veel parem oleks, kui seda mulda õõsise kullaga läbi leotada.

Alumine muld on kehwa, kõhn, sellepärast ongi tarwis paremine wäetada.

Sügisel kaewatud augud ja muld, mis sõnikuga hunikusse pandud, tuulduwad talwe jookkul wäga hästi ja lähewad kohedaks. Niisuguses mullas kaswawad puud ja pöösad wäga hästi ja annawad juba esimisel aastal hea juurekaswu.

Kõige paremad õunapuude sordid meie kubermangude jaoks on: antoonowka, borowinka, sügisene triibuline, tiitowka, serinta, anis, waperowka.

Kõige paremad waabarna sordid: malbori ja usanka. Sõitrad: Hollandi punased, kirsimustad, liija wiljakas, bang, epp.

Kust pöösaid ja õunapuud saada, selle kohta on kõige parem kohalikele kreiswalitsuselt järele küsida. Kui kreisis hea puukool on, siis tuleb sealt ka noored puud ja pöösad wõtta.

Turgubelt ja koormate pealt ei maksa osta ei puud ega pöösaid. Alati wõib juhtuda, et seda antakse, mis kuhugi ei kõlba.

Prohwessor Steinberg

Weel kahjulikkudest aia mardikatest¹

Wäga kahjulikud ja kardetawad juurewiljaaia waenlased tuleb tõeste mullakirvude pidada, ja just sellepärast, et ta mõni aasta wäga suurel arwul sigineb ja siis riktoitelistele juurewiljadele, nagu kapias, kaalikas, redis, naeris ja turneps — wäga suurt kahju teeb, mõnikord nende põlusu isootu hämitades. Si ole mitte arwa, kus turnepsi ja naeri põldu 3—4 korda ümber tuleb küllida, enne kui põllult midagi wõib saada. Kardetamad aiawaenlased on mullakirbud ka veel sellepärast, et neid harilikult ühe korraga mitmeselsti ilmub, sellel wäga mitmesugune eluwits on, millepärast ka siis raske on nende häwitamiseks õiget ja mõjuwat abinõu leida. Peale kõige selle on juured kirbud hea suwise sooja ilmaga ka wäga elawad, nii et neid ka mitmesuguste püüdeabinõudega raske wõuda on.

Käsitades abinõusi nende mardikate vastu, wõiks waki eelmises numbris üles loetud häwitamisviisidest kõige parema taqajärgedega soomitada kimitud riidega püüdmist, kus juures keopide wõi rataste wahel ülesseatud liimitud riid taimelchtesi mödda tuleb wadada.

¹ Meie ajakirja eelmise nri majapidamise osas ilmunud kirjutistike, kus ühe mendeelise ajakirja järele kahjulikkudest mardikatest kõneldakse, wõib meie majapidajaid, nimelt noori perenaisi, kellel majapidamises veel wähe wilumusi, ektarmamisele wiia, sellepärast toome nimetatud kirjutuse täitenduseks ja täenduseks siin selle teletuse meie asjatunja kaastöölise poolt. Toim.

Riide kleepimaks tegemiseks on kõige parem tarwitada liimi, mis koos seisab 100 osast kanisoli (kampholium), 100 osast harilikust seebist, 50 osast harilikust puutõlatist ja 25 osast walaskalaraswast (ворвань). Kõige enne kuumendatakse raudkatlas tõkati ja kanisoli niikaua kuni wiimane täieste ära on sulanud, siis sulatatakse selle kuumade wedeliku sees, hästi läbi segades, walaskalarasi ja peale selle ka seep ära. Saadud kleepima wedelikuga tuleb riide üle määrada, kuna riide alumine äär, mis taimelchsti mödda kääb ja kirvusi üles ajab, liimiga määrimata wõib jääda.

Sarnast kirvudepüüdmist tuleb hea palawa ilmaga toimetada, sest et kirbud siis elawamad on ja kergemine üles hüppamad.

Mis puudub lehetädesse, rohutirtudesse ja lepatirtudesse, siis need putukad küll mullakirvusi ei häwita, waid just wastuolks, neid putukaid, ehk wähemalt lehetäisi ja rohutirtusi, peab tingimata ise häwitama, sest et nad mitte wähem kahjulikud ei ole kui mullakirbudki, waid wahel veel suuremaki kahju sünnitawad.

Rohutirtude parwed häwitawad pea iga aasta lõunahommiku-kubermangudes mitmed kümned tuhanded tiinud õitsewaid wiljapõldusi ja nende häwitamisest ei mosiliseerita mitte ainult inimesi, waid ka automobiilisi ja aero-plaanisi kõigi kihwitiste gaasidega ja pommidega. See oleks waki kõige parem näitus sellest, kui kahjulikud rohutirtud meie põllu-majandusele on.

Ka lepatrinudest on üks sellis, mis endid taimede ja taimeseemnetega toidavad, kaunis kahjulikud. Neeranis tuntamat kahju sünnitavad nad ristihheinapõldele ristihaina-seemneid hävitades.

Rõik teised lepatrinufeltsid on putukate-sõbjad ja on sellepärast väga kasulikud. Toidavad lepatrinud endid peaaegjalikult lehetäidega ja on sellepärast nende kõige suuremad vaenlased.

Lehetäisi on mitu sorti. Maittamises kõige tähtsamad neist on kapsatäid või kapsatuhk; viimane nimetus on sellest saadud, et mõni aasta, kui nende täide signemine suur on, kapsalehed siis nendega nagu tuhaga kaetud on. Sarnaselt korral jääb kapsast muudugi ainult turrikas järele.

Peale kaplaste hävitavad täid ka kaalikaid, naerid jne. Nagu juba enne öeldud, hävitavad kapsalehetäisi suurel hulgal lepatrinud. Tähtsamaks abinõuks nende täide signemise vastu on nende munade hävitamine. Selleks tulevad ära sügisel kõik kapsajuurikad ja alumised kõlbmata lehed tõlku koguda, hunnikusse panna ja ära põletada, sest et täid oma väga veikeste, tõrva karva läikivad munafesed kapsajuurikatele ja alumistele lehtedele panevad, kust kowad uued täid välja tulevad. Suvel aga tuleb kapsaid tihti läbi waadata ja kõik tõi pesakonnad lehtedel lihtsalt tõrmede wahel lihtsuse ära hulkata. Sõrmede wahel lihtsuse asemel võib tarvitada ka petroleumi sees niisutatud lappi. Petroleum surmah täid. Kus aia prits on, siis võib täisi ka petroleumi ia seebisulatisel pritsimisega hävitada. See sulatis valmistatakse nii et 2½ liitri keema mee sees 50 gr rohelist määrdeseepi, ehk kui seda ei ole siis harilikku seepi sulatatakse ia sulatis mitterimbu abil mahule pekketakse. Seebisulatis läheb kergete mahule; siis kallatakse, wahtu ühtelugu edasi klopides,

wahtu sisse pool liitrit petroleumi. Klopitakse petroleum seebimahuga täieste segi ja lisatakse segu 7½ liitrit sooja wett juure. Kui segu wähe jahedamaks on läinud, tuleb kobe pritsida. Kapsa pritsimine on palju rassem, sest et kapsalehed väga kumerad on, mispärast raste on pritsida et leht wedelikuga üleni märjaks iaaks: lehetäid jurowad ainult siis kui wedelik otselohu nende peale sattub, kuna see, et lehed märjaks saamad, täid aga ise wedelikust puutumata jääwad, neid ei sureta. Sarnaselt kapsalehti, mis üleni täidega kaetud, on kõige parem juure küljest ära murda ja hävitada.

Teistest lehetäide sortidest on kahjulikumad weel õunapuulehetäid. Need täid teewad wiljapuuaedades mõni aasta väga suurt häwitusööd. Nende häwitamiseks tarwitatakse puude pritsimist seebi ja petroleumi seguga. Kõige waremad tagajärjed annab pritsimine wähe kowadel, kui täid weel salkadetaupa lahtilööwate pungade peal hunikus koos on. See warane õunapuupritsimine on ka sellepolest soowitam, et siis weel teine õunapuuaedlane surma saab, see on nõndanimetatud õunapuulehetäir.

Peale nende lehetäide on weel ernelehetäid, mis harilikult juulis ia augustis erneste noorte faunade kallale ilmuvad, ja nii kaunu ia lehti häwitades mõnikord ernesaagi täieste häwitavad. Neid täisi häwitatakse sellega et erneste peale kustutamata lujja rüütatakse ehk erneid ka seebi ja petroleumisulatisega pritsitakse.

Wiljatäid häwitavad peaaegjalikult rukkis, kaera-, nisu- ja odawäid. Nende häwitamiseks soowitatakse wiljakõrre sügisest kündi, sest et tõi omad munad peaaegjalikult wilja kõrde paneb, kust nad sügisese künniga häwineswad.

Loodusteadlane A. K.

Kuidas wärsket aiawilja lastele toiduks tarvitada

Wärske aiawili on lastele toitmiselks kasulik ia tarmilik, sest aiawiljas on palju witaamiini.

Rõik ei ole aga ülewäärtuslikult head. Rõiks nimetada äärmiselt: pomidorid (tomaat), salat, kapsas ja porgand. Rõiki neid aiawiljasi võib lastele toorelt süüa anda, enne söömist aga keedetud meega hästi ära pesta.

Pomidorisi võib nii tarvitada: Seda võib toorelt süüa, seemnetest puhastades. Rõik ka mahlana tarvitada: mdatakse 50 gr hästi walmunud pomidori, pestakse keedetud mees, mdatakse seemned välja ia pannakse pressi alla ehk õrutatakse peenest jõhnisõelast läbi, mis enne keema meeg läbi ühtud. Saadud mahl anda lapsele juua, umbes 2 teelusikatäit korraga.

Kapsa sees on palju witaamiini. Suurematele lastele võib walge sühkrulapsa juurikaid toorelt anda, samuti ka puhastatud sühkruporgandid.

Maitsewad on kapsatõletid. Wõtatakse 100 gr kapsaid, mis peeneks raiutakse, pannakse kastriki sisse, walatakse keewa wett peale, lastakse kord keema minna ia walatakse sõela. Wõtatakse lusikatäis woid ia praetakse selle sees natuke sibulat roosaks, lisatakse sinna sõelast

nõrgunud kapsad juure ia praetakse läbi. Siis valmistatakse paks walge kaste, millele praetud kapsad juure lisatakse, hästi seades tehakse kolletid walmis, weeretatakse riimleimas ringi ia praetakse pruuni wõi sees.

Sel wiisil valmistatakse ka porganditõletid. Wõtatakse puhastatud porgandid ia aetatakse toorelt lihamaasinast läbi (et kiiremine nehmeks seeks), pannakse wäheke meega natukeks ajaks keema, walatakse wesi pealt ära, seotakse paksu walge kastega ia valmistatakse justnaagu kapsatõlettiit.

Aiawiljade keetmisel ülesõde soowitatakse wähefel ormul sühkrut juure lihada, mille tõttu nad kiiremine pehmeks teewad ia parema maitse saamad.

Maitsew toit on ka aiawiljade-kaste. Wõtatakse mimmefugust aiawilja, naerid, kartulid, porgandid ia muud, koiatatakse puhastatult wäikesteks tükkideks, lisatakse juure rohelisti erneid ia lilletapsast, keedetakse wäheke meega kaane all pehmeks, pool tükkist sühkrut ia maitse järele soola juure lisades. Walmistatakse selleks weel wedelat walget kastet, keedetakse weel kord ühes läbi ia antakse soojalt lauale.

W. Riisilewa järele G.L.A

Raistüsimus

„Külwaja“ raamatuladus

Bebel A. Seltskonna sotsialiseerimine. „Edu“, Ptrb., 1907. 123 lk 12°	— 50
Bentowin B. Mendest, kes oma ihuga kauplevad. „Teadus“, Tln, 1909. 157 lk 8°	1.50
Blonina J. Kuidas ma nõukogude võimu kaitsjaks sain. W. K. P. S. o. b., Dmsk, 1920. 15 lk 16°	— 05
Blonina J. Naistööliste Internatsionaalis. Riigi kirj., Ptrb, 1921. 38 lk 8°	— 15
Cesjaare Adu. Kalal. Cesti töör. kom., Ptrb, 1919. 31 lk 8°	— 15
„ „ Raudtee ääres. Cesti töör. kom., Ptrb, 1919. 15 lk 8°	— 10
„ „ Üle mädafoo. 47 lk 8°	— 15
Juhatuskiri maanaiste hulgas töötamiseks. W. K. P. k. C. of., Ptrb, 1921. 19 lk 8°	— 10
Seesama. Siberi b Cesti sekts., Dmsk, 1921. 7 lk 8°	— 05
Tõulu=soow „Die Neue Welt“ ist. „Mõte“, Tln, 1909. 8 lk 8°	— 05
Kalõgina A. Talunaisterahwa õigused ja nõukogude kohus. „Klw“, Lng, 1927. 16 lk 8°	— 10
Kilishewski B. Mis naisterahvastel endi üle waja teada. „Mõte“, Tln, 1914. 32 lk 8°	— 20
Kollontai A. Perefond ja kommuniistlik riit. W. K. P. C. of. kirj., Ptrb, 1920. 11 lk 8°	— 05
Krõlow S. Põllumajandus ja talunaisterahwas. „Klw“, Lng, 1927. 32 lk 8°	— 20
Lenin N. Naistöölistest ja talunaisterahvastest. C. K. Ü., Lng, 1925. 32 lk 8°	— 15
Lilienbachi F. Gewa I, II, III. „Mõte“, Tln, 1915/16. 42 + 7, 42, 48 lk 8°	— 60
Lõsch D. Maria Naatfaretist. Wlj. 166 lk 8°	— 80
Men A. Kaswandit Linda. „Klw“, Lng, 1927. 8 lk 8°	— 10
Moll A. dr. Lapse suguelu. „Teadus“, Tln. 184 lk 8°	2.—
Mändmets J. Hingekarjane Römer. „Mõte“, Tln, 1917. 214 lk 8°	2.75
Naistööline revolutsioonis. W. K. P. k. C. of. kirj., Ptrb, 1921. 23 lk 8°	— 10
Njuurina J. Ei ole rõhutatud rahwaid S. N. W. Lõudus. „Klw“, Lng, 1927. 16 lk 8°	— 10
Peterson C. Liisi. Lilienbachi Rt, Tln, 1914. 63 lk 16°	— 30
Pokrowskaja M. Suguliseft kaswatusest ja enesekaswatusest. Tln, 1914. 64 lk 8°	— 50
Raamat neile, kes oma lapsti armastawad. Kooliõp. Wasl. abiandm. Seltsi kirj. Tln, 1911. 55 lk 8°	— 50
Regnault (Renjoo) F. Prostitutsioon. „Teadus“, Tln, 1908. 190 lk 8°	1.50
Saltõkowiist (jutustused). Komm. p. C. k kirj., Ptrb, 1920. 32 lk 8°	— 10
Samoilowa K. Naistööliste Wenemaa revolutsioonis. W. K. P. k. C. of., Ptrb, 1921. 15 lk 8°	— 05
Wiebig K. Warjupait. C. K. Ü., Lng, 1925. 32 lk 12°	— 35
„ „ Preili Frescholtzen. C. K. Ü., Lng, 1924. 32 lk 12°	— 35
Wastutawa tööliste naine. C. K. Ü., Lng, 1925. 16 lk 12°	— 20
Wilenskaja M. 8 märts ja koolieelne kaswatus külas. C. K. Ü., Lng, 1926. 14 lk 12°	— 15

== Tellimiseaadress: Ленинград, Фонтанка 53, „Кюльвая“. ==

12616

Üksiku numbri hind 12 kopikat
Tellimise hind 4 nri eest 40 kop.

Naliste laskeharjutused

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR